

EESTI METS

METSA- JA JAHIASJANDUSE KUUKIRI.

Toimetuse ja talituse: Tallinnas, Metsade Peavalitsuse juures. Telefonid: Vastutav toimetaja 29-78. Asjaajaja 12-75 Aadress: liht- ja rahasaadelistele: Kuukiri „EESTI METS“, Tallinn.	Tellimise hind: Aastas . . . . . Mk. 400. - Poolaastas . . . . . „ 200. - Veerandaastas . . . . . „ 100. - Üksik number 35 mk. Väljamaale 600 marka aastas.	Kuulatuste hind: $\frac{1}{4}$ lehekülge . . . . . Mk. 2000. - $\frac{1}{2}$ lehekülge . . . . . „ 1000. - $\frac{1}{4}$ lehekülge . . . . . „ 500. - Tekstis ja kaanel 50% kallim.
---	---	--

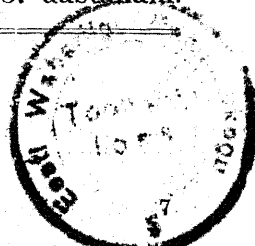
Nr. 7.

Juuli 1925.

5. aastakäik.

Kirjalikud kirjused metsateenijatele.

D. Daniel.

Metsanduse põhijooned.

Puuliikide suhteid kasvukoha oludega vaatlemise alla võttes tuleb tähendada, et nende nõudmised üksteisest erinevalt väga lähewad. Üldiselt ja igal juhul metsade reeglite all tuleb siin loobuda, sest saadasti lasub end üks teine läbi niimõrd täiendada, et kasvutingimised hoopis teisistuguseks kujuneda võivad. Nii, näituseks, on teada, et tammed, mis harilikult rammusat maad nõuavad, ka liivamaal rahuloldavalt kasvada suudavad, kui seal niiskuse olud küllalt soodjad on. Parematel maadel lepitavad puuliigid vähema soojuse ja valgusega; nõudsamad eriti head valguse, soojuse ja niiskuse olud ka kehematel pinnastel nõudlikkudel liikidel ajuda ja rahuloldavat kasvu saavutada. Nõuded ei lähe lahku mitte ainult üksteisest, vaid ka üksteisest, vaid juba ühe liigi juures on nad eluea kestusel mitmesugused. Nii, näit., alluvad puud noores eas palju rohkem

varju kui vanemaks saades, selle vastu on aga külmahäda vanemate puude juures vähem kui nooremate puude juures. Nende vastolude peale vaatamata on praktiline metsamees õigustatud teatavas mõttes kestmistest nõuetest rääkima, mida üksikud puuliigid kasvukoha suhtes esitavad.

Head, rammusat mineraalpinna nõuavad: jalajas, saar, waher, tamm, pärn ja sarapu. Kestmisel maal kasvavad rahuloldavalt: kuusk, murtlepp, haab, pihlakas, lehis, abies'i jelsid ja weimuti mänd. Kõhna maaga lepitavad: harilik mänd, haakmänd, mäemänd, kast, walgelepp ja kadakas. Sügawat maad, kus juured kuni 1 meetri süguseni ulatavad, nõuavad: tamm, saar, jalajas ja lehis. Kestmise sügavusega maad (kuni 60 s/m.): harilik mänd, weimuti mänd lepp ja waher. Ohukese pinna maaga lepitavad: kuusk, kast, haab ja mäemänd.

Maapiinna niiskuse suhtes tuleb wahet teha wärskete, lähilaskjate ja rammusate maade ja hapu, seiswa meega, soostunud ja

kehvade maade vahel. Efinemete peal kasvavad kõik puuliigid heasti, eriti armastavad neid: saared, jalajad, tammed, pärnad, kased, haavad, paplid, lepad ja pajud. Hapubel, seisva meega maadel suudavad kasvada: sookask, lepp, harilik mänd ja kuusk. Kuival maal leiame kõige rohkem esitatud: haril. mändi; peale selle suudavad seal veel kasvada arukask, bankfi mänd ja kaspia paju.

Kõige laiemad piirid, niistäsi maa headuse kui ka niiskuse juhtes on männil ja kaskel.

Tuleks veel selle peale tähelepanu juhtida, et kuivadel liivamaadel metsastamise tagajärjed peaaegu alikult niiskuse oludest ära ripuvad. Siin seisab sagedasti mõitlus olemise eest mõitluses tarvilise niiskuse eest. Mui seas võib tähele panna, et loomulise uuendamise otstarbeks jäetud vanade tüvede ümbruskonnas maa noortest taimetest läge on. Seda nähtust seletati varem päikese kiirte tagasihitamisega puu tüvedest, mis ümbruskonnas noored taimetüved ära pidi küpsetama. Sarnasel juhusel oleks aga sealpool küljes, kus kiirte tagasihitamine aset ei leia (vastu põhja, ida ja lääne külgi), ikkagi noored puutüved vana puu ligiduses püsima jääda võinud, kuna nad aga tegelikult ümberingi puuduvad. Viimased uurimised kinduvad selle poole (mida ka kased kinnitavad), et siin tegemist on maapinna kuivatamisega vana puu juurte poolt, mis niiskuse nii suurel määral enese jaoks ära tarvitavad, et noored puutüved selle puudusel ära kuivavad.

Mida tihedam rohu kasv ja mida rohkemal arvul puutüved efinemad, seda suurem on mõitlus niiskuse pärast. Sagedasti on isegi värsketel maadel, näituseks, liiga tiheda kuuse kalli tagajärjel, niiskuse tarvitamine nii intersitsemne, et terve kultuur selle tõttu jalgu alla ei saa, vaid kiratsema jääb. Tugem lahendamise vate aitab sarnasel juhusel hädast üle, niisama mõjub liiva maadel männikultuurides rohukatte hävitamine, ühenduses pealispinna kohedaks tegemisega. Männikuuse segametsades surevad mõnikord männid välja, kuna tammed, millel alusmetsaks kuusk, kuiva ladma saavad. Neid nähtusi võitakse ühendusesse asjaoluga, et madalajureline kuusk pealiskihist niiskuse ära tarvitab ja sügavamal juurdunud puud selle tõttu niiskuse puudusel kiratsema löövad ja hukkuvad.

Nõnda sama võib tähele panna, et järskude maapinna niiskuse olude muutumisel kasvav mets kiratsema lööb ja isegi hukkub. Nii oli mõnigi metsaomanik endisel ajal, kui metsade kuivatamisega algust tehti, üllatatud, kui oodetava metsakasvu paranemise asemel, maa kuivatamise tagajärjel, vana mets kuivama hakkas, mis seletatav on järsku põhjavee madalamale langemisega. Sagebada on nähtused, et kuivade sumede järele, kus põhjaveesi madalamale langes, suurel arvul eriti kuused kuivama hakkavad; nõnda sama kuivavad rohkel arvul isegi vanad männid, kui põhjaveesi mõnel vihmajel sumel liiga kõrgele tõuseb.

Üleujutusel, nagu näit. 1924 a. kevadel, jõgede ja järvede ümbruses, toovad okasmetsa suurearmulise kuivamise enesega kaasa. Nooremad okaspuu kultuurid hävinavad lõpuliikult sarnaste üleujutuste tagajärjel. Kõikidele sarnastele hädadele järgnevad teised hädaohud, eriti kooremardivad ja seenehaigused, mis pahet veelgi süvendab.

Puude liitus oleneb ära: 1) metsa uuenduse viisist, 2) kasvukohast, 3) puu liigist ja 4) puuestu vanadusest.

Harilikult on loomulisel teel uuendatud puuestu tihedama liitusega, kui kunstilisel teel uuendatud mets. Selles ei puudu aga erandid, nii et seda alati maksaks lugeda ei saa. Kunstilise uuenduse juures on harilikseks nähtuseks, et külviteel tekkinud mets tihedama liituse omab istutatud metsast, aga ka siin ei ole erandid haruldased.

Liitusest oleneb ära puu väline vorm. juurdekasv ja osalt ka puu tehnilised omadused. Mida hõredam liituse, seda rohkem kasvatab puu oksid, seda suurem on ta krooni osa ja ühenduses sellega tüve jämeduse kasv. Mida tihedam liitus, seda varemini hakkab tiimi end okstest puhastama ja kõrgise kasvus sirutama.

Kasvukoht mõjub liituse juhtes sel teel, et paremates pinnas ja kliima oludes puude kroonid paremini arenavad, millega ühenduses krooni lehtede ja okkade rohkus. Puud lepivad rohkem kõrvalise varjuga, krooni üldpind ei tarvitse liiga laieneda ja puud võivad tihedamalt kasvada. Ühenduses tihedama kroonidega: on metsaalune pind heasti varjatud ja rohkearmuline lehe ja okka puiste aitab pinnast parandada. Järjekalt leivad ühesuurusel maa-alal paremas

arenemise astmes seiswad puud suuremal arwul kasvamisega võimalust paremal kasvukohal kui halvematel. Üksteist, kas meie parema arenemise astme moodupuuks pikkuse või jämeduse kasvumõtame, ifka leiame, et parematel boniteetidel puude arv suurem on kui halvematel. Nii, näiteks, leiame, et 23 mtr. kõrguseid puud ühe tüüpi peal kasvab: I. bon. — 800 tk., II. bon. — 600 tk., III. bon. 470 tk. ju. Võtame moodupuuks ühise läbimõõdu, siis lorkub samane lugu: näiteks 31 sm. rüüasmõõduga tüvesi kasvab I. bon. 600 tk., II. bon. 540 tk., III. bon. 470 tk. ju.

Ümberpöördult on lugu puude arvuga, mis teataval maa-alal ühewannune mets suudab kasvutada: siin tuseb tüvede üldarv maa headuse laugemisega. Gümnel waatlemisel paistab see nagu võrastam olemat, on aga siiski õige, kui arvesse võtta, et kehvamal maal iga ükfil puu algusest peale sarnast kasvumõõdu arenemist ei suuda kätte saada, nagu parematel maadel, mil põhjusel ta vähem kasvuruumi tarvitab, nii et pinna üksuse peale suurem arv üksikuid puud kasvama mahub. Näiteks kasvab I. bon. 60 a. vanuseid mändi 900—1000 tükki, II. bon. 1100—1200 tükki, III. bon. 1300—1400 tk., IV. bon. 1800—1900 tk. ja lõpuks V. bon. tüni 2600 tk. Selgemaks saab meile asi, kui võrdleme ühewannuse (60 a.) metsa kõrguse ja jämeduse kasvumõõdu mitmesuguse headusega maal:

I. bon. peal on kesk. jämedus 24 sm., keskmine kõrgus 22 mtr.; II. bon. peal on kesk. jämedus 21 sm., kesk. kõrgus 18 mtr.; III. bon. peal on kesk. jämedus 18 sm., kesk. kõrgus 15 mtr.; IV. bon. peal on kesk. jämedus 14 sm., kesk. kõrgus 13 mtr.; V. bon. peal on kesk. jämedus 11 sm., kesk. kõrgus 11 mtr.

Sellest selgub, et I. bon. maal puude keskmine jämedus ja kõrgus kasvab lorka suurem on kui V. bon., nõnda siis täie liituse juures seal ka niivõrd rohkem puud kasvama mahutava peab.

Liituse suhtes ei ole puulligid ühesuguste nõudmistega: ühed armastavad teatavas vanaduses täit krooni wabadust (mänd, lehis, tamm), teised lepivad tihedama kroonide liitusega, kusjuures kroonid ifjegi naabri kroonidesse wõivad ulatada (jalajas), kolmandad lõpuks kasvavad veel heasti sarnases

liituses, kus nende kroonid üksteise sisse lähevad (kuusk ja abies'i liigid).

Üldiselt mõetud, lepib nooremas eas pea iga puullit tihedama liitusega, kuna vanemas saades armastavad aga rohkem üksteisest eralduda ja teatavat krooni wabadust saada.

Liituse mitmesugusest järkudest sai juba alguses juttu tehtud, siinkohal võiks täiendavalt juure lisada, et täie liituse juures okaspuude kroonide peale 50—60 a. vanuses metsas umbes 30—33% terwest tüve pikkusest langeb. Liituse järgus üles ehk allapoole minnes väheneb või suureneb vastavalt krooni peale langema protsendi osa. Väheha liituse juures ei puutu kroonid enam üksteist, see võimalus on aga veel tulevikus, kuna vanemas eas, kuna hõreda liituse juures, selle vastu, et ole see ka tulevikus võimalik ja üksikute kroonide wahel jääwad alaliselt wabad waheruumid.

Kõige paremaid kasvumõõdu tagajärgi annab täie liitusega mets, sest kuigi laheda liituse juures üksikute tüvede jämeduse kasv suuremal määral areneb, jääb selle vastu pikkuse kasv lühemaks ja täie liitusega metsas, kus pikkuse ja jämeduse kasv teatavas tasakaalus seiswabad, on lõputulemus pinna üksuse peal ifkagi parem kui ühekülge pikkuse või jämeduse kasvumõõdu arenemisel tihedas või lahedas liituses.

Ühewannuses metsas ümberwaadates paistab meile otsekohene silma, et ka ühtlase kasvuruumi jaotuse juures ja ühesugusel pinnausel puud oma kasvumõõdu üksteisest suuresti lahku lähevad: ühed oma rõõmsas kasvujõus ulatavad juba latwadega üle teiste peade waatama; suurem osa puudest peab oma kasvumõõdu enam vähem ühisi sammu; kolmandad hakkavad üldises kasvumõõdu juba maha jääma: nende kroonid saavad naabrite läbi kitsendatud ja torkulitjutud; neljandad on mõitluses walguse ja kasvuruumi eest juba alla jäänud, nende lõpulist lahkimine mõitlusest on veel ajaküsimus, kuna viimases reas sarnases leiduvad, mis, kas juba surnud või wäljasuremisel on.

Üldjoontes laetud end mitmesuguses kasvumõõdu arenemisjärgus seiswad puud jagada: ülewalitsemateks, walissemateks, kaasalitsemateks, allu wateks ja täiesti rõhutatuteks. Nendest on ülewalitsemad ja walissemad kõige parema jä-

meduse ja pikkuse kasvuga ja nende arvele langeb keskmiselt kuni 40% puuestu üldmas-
sist, järquine klass, kaasvalitsevad, esine-
wad umbes 24%-ga, alluvad klassid 17 ja
12% ja kõige viimane umbes 7%. Need
armud on kui keskmised, normaalsetes puies-
tutes ja teatava hooldamise juures.

Peab veel tähendama, et liituse määr
mitte ühesugune ei ole iga puuliigi juures.
Ta oleneb ära peaaegu alikult krooni vormist.
Kuna meil, näiteks, 90-aastane umbes 24 mtr.
pikkune männimets, kus tiinu peal 600 puud
kasvavad, täie liitusega metsa mulje annab,
näitaks meile samas vanaduses, samase pik-
kusega ja samase puude armuga kuuse mets
hõredana. Seal oleks tarvis 850—900 puud
tiinu peale, et teatavat täie liitusega metsa
muljet saada.

Puude väline vorm ja kas-
vuomadused ei ole metsakasvatuses
mitte väheste tähtsusega tegurid. Puu väline
vorm oleneb ära vahetult tüve ja
krooni osa vahel ja kalduvad ühed liigid
rohkem tüve, teised rohkem krooni aren-
mise poole. Esimeste hulka kuuluvad kuusk ja
lehik. Crti kuuse juures on võimalus puu
fõrges wanaduses tüve arenemist alt peale
kuni ladwa tippu jälgida. Samane nähtus
on ka lehise ja abies'i liikide juures. Mänd
ja lehtpuud selle vastu kaotavad wanemas
eas ladwa osas tüve arendamise omaduse
ära; ta hargneb mitmesse osasse ja selle
järelduseks on lai ja mõlvuud kroon. Mida
suuremas vabaduses puu kasvab, seda noo-
remas eas ja seda laiemas ulatuses areneb
iseloomustav puu väline vorm.

Kõige rohkem kalduv osate ja krooni
laiendamisele tamm, pärn ja ka waher, kes
mabalt kasvades juba mabalalt tüve har-
aldama hakkavad, kuna mänd, saar, kast
ja lepp ka täies vabaduses kasvades algu-
ses teataval mõddul tüve kasvatawad, ja
alles peale selle krooni laiendamata hakkavad.
Nendest erineb kuusk, kes alati terava lad-
waga, harunemata krooni kannab ja selle
tõttu kõrges wanadusesni pikkuse kasvuga ja
kuna see teiste liikide juures waremini ja-
rele jääb.

Peale liituse, mis, nagu juba n-
gime, tüve sargumise ja krooni koondamise peale
mõjub, on see omadus teataval määral

ühenduses pinnasega: nii soodustab samimaa
krooni kasvumist ja laiennemist, kuna selle
vastu liivamaa tüve arenemist edendab.
Ohuseks pinnal ja kalju peal kasvades
jääwad puud liihiseks ja kasvavad haru-
liseks; jügalval pinnal sargub tüvi pikaks ja
saledaks, kuna kroon väikseks jääb.

Noores eas on peaaegu kõikidel puu-
liikidel omane enam-vähem teeglitujuline
kroon, mis seda rohkem wäl-a paistab, mida
enam puuliik kõrges tüve kasvatamise poole
kalduv, nii näit. kuusk, abies, lehik. Kes-
mises eas hakkavad krooni vormid juba
suuresti lahku minema, kuna eelpool tähen-
datud liigid ifka terawaladwalisteks jääwad,
mõlvuud lehtpuude ja ka mändide kroonid
ifka rohkem ja rohkem, ühenduses latwade
harvenemisega, mitmeks osaks ja sellega on
ka kõrguse kasvuga võime oma haripunkti
üle jõudnud ja lastub tagasi.

Ühenduses krooni vormiga on ka puu-
liikide liituse aste ühes jellest ärarippuwate
järelbustega. Soomulit, et aia-kroonilised
puuliigid, mis seal juures veel walguft ar-
mastawad, näit. tamm, kast jne., ligistitu
kaswama ei sünni ja selle tõttu üksikut-
puude wahete suuremad waheruumid jääwad,
mis seda enam laienuwad, mida wanemaks
puud saawad. Mets jääb hõredaks, pinnas
tema all rohustub ja halweneb. Sama näht-
us fordub ka männi-, lehise- ja saaremet-
sades kuigi vähemal määral ja wanemas
eas. Wastandiks hoiawad kuused ka w na-
duses head liitust, puud kasvawad ligis-
tiku, ilma üksikeft takistamata, maa nende
all on märste ja warjatud.

Pikkuse kasvuga järele jagunewad puud
kolme järku: I. järku kuuluwad osapuud,
mis täisealijelt 35—40 mtr. kõrguseni sui-
dawad kasvada, nagu: mänd, kuusk, lehik,
abies ja lehtpuudeft need. millede kõrgus
täiseas 30—35 m r. ulatab, nagu tamm,
saar, sangl pp ja pärn. II. järku kuuluwad
lehtpuud, millede pikkus harilikult 20—25
mtr. ulatab, nagu haab, kast ja waher ja
osapuudeft seedri mänd. III. järku kuuluwad
sarnased puud ja põesad, millede pikkus
8—15 mtr. kuni, nagu osa pajusi, pi-
latas, toomingas, kadakas jne..

(Sargneb).

Metsanduslised oskussõnad.

Eelsõnaks

Allpool avaldatavad metsanduslised oskussõnad on Akad. Metsa Seltsi oskussõnade komisjonis kolmel lugemisel keeleteadlase lektor J. Weski kaastööl läbiharutatud. Nende avaldamisega on tahetud kaasa aidata kodumaa metsakirjanduses tarvitavate oskussõnade ühtlustamisele ja selgitamisele. On loomulik, et mõnegi sõna kohta tegelikul keelel mõndagi ütelda peaks olema. Soovime, et avaldatavate sõnade kohta elavalt sõna võetaks tegelikkude metsameeste poolt ja et tähtsamad mõisted just-sarnaste sõelumiste varal juba täiesti vastavate eestipäraste sõnadena kindlaks määratud saaks.

Hra Auksmann'i poolt „Eesti Metsas“ 1922 a., Nr. 8 avaldatud märkuste puhul

oleks siinkohal tähendada, et komisjon siiski tarvilikuks on pidanud jääda sõna „puistu“ juure (pro *puiestik*). Seda peaaegjalikult kahel põhjusel: 1) on sõna *puiestik* rahva mõistetes juba ära tarvitatud ja tähendaks rohkem parki, ehk istutatud metsa; 2) on sõna *puistu* lühem ja tema tarvitusele võtmisega rikastame oma keelt täpsemalt mõisteid üleandva sõnaga.

Jäägu aga kõik tegeliku keele otsustamiseks ja andku aga avaldatavad sõnad põhjust elavatele vaieldustele.

Tartus, 30. mail 1925.

Akadeemilise Metsa Seltsi oskussõnade komisjon.

Metsanduslised oskussõnad.

A.

1. Absoluutne metsamaa — Absoluter Waldboden.
Absorbeerimisvõime, imavus — Absorptionsfähigkeit.
- Adventiiv — adventiv — (Adventivknospen).
- Ajajärk, periood — Periode.
5. Ajujaht — Treibjagd.
- Ajupuu — Treibholz; vt. kaitsepuu, täitepuu.
- Ajutine taimeaed, rändaed — Wandergarten.
- Alamets, alapuud — Unterholz (keskmetsa majapidamise juures).
- Alamjaht — Niederjagd.
10. Alamulukid (vähemad jahiloomad ja linnud, s. o. need, mida harilikult lastakse haavlitega) — Niederwild.
- Alapõimendus — Niederdurchforstung.
- Alusmets — Untermuch.
- Alusmetsamine — Unterbau.
- Analüüs, eritelu — Analyse.

15. Analüüsi puu, eritluspuu — kasvu analüüsi tegemiseks langetatud puu.
Annang — Abgabefatz.
Andmine — Abgabe.
Anuma puu — Kullerholz.
Asukoht, kasvukoht — Standort.
20. Asukoha kirjeldus, kasvukoha kirjeldus — Standortbeschreibung.
Asuruum, kasvuruum — Standortraum.
Asumets — Anwuchs, Aufwuchs.
Auramine — Verbunzung.
Aurutamine — Dämpfen.

B.

25. Banksi mänd — Pinus banksiana Lamb. — Bankstiefer.
Boniteet — Bonität, Standortsgüte.
Boniteerimine — Bonittieren.
Borgreve põimendus, valikpõimendus — Plenterdurchforstung.

D.

- Destillatsioon ehk destilleerimine — vt. puudestillatsioon.

G.

30. Gallid — Gallen.
Generatsioon — Generation.

E.

- Eelkasutus — Vormutzung.
Eelkasv — Vormuchs.
Eelmetsamine — Vorbau.
35. Eelraie, ettevalmistusraie — Vor-
bereitungshieb.
Eelsaak, eeltook — Vorertrag.
Eelväärtus — Vormert.
Ekker — Winkeltrammel.
Elupuu — Thyia — Lebensbaum.
40. Elustara, hekk — Hecke.
Emapuistu — Mutterbestand.
Emapuu — Mutterbaum.
Ematüves — Mütterchaft.
Eostaimed — Kryptogamen.
45. Eeos, gen: eose — Spore.
Eralduskiht — Trennungsschicht.
Erimajanduskava — spezieller Wirt-
schaftsplan.
Eritlus, eritelu, analüüs — vt. kõr-
guse, tüve-, kasvu-, puukasvu-
— Analyse.
Eritluspuu, analüüsi puu.

F.

50. Freesimismasin — Fräsmaschine.

H.

- Haabitus, välimus — Habitus.
Haave koht — 1) koht, kus loom
laskmise ajal seisnud; 2) koht
kuhu laengu trehvanud (loomaa-
ihul) — Anjchub.
Hagu — Reisholz.
Haokubu — Reifigwelle.
55. Hakkumine — Vergrauung.
Hammasratas — Zahrad.
Hargnemine — Zwijselung.
Hargkasv — Zwijselmuchs.
Hargoks — Gabelast.
60. Hargpuu — Zwijsel.
Harvik — Räumde.
Heinasoo — Niederungsmoor.
Heinastumine — Verangerung.
Heister — Heister.
65. Hekk — elustara.
Hilljaht, noidlusjaht — Wirschenjagd.
Hilliskülm — Spätfröht.
Hoiu mets — Schonung, Hege.

Hooldus — Pflege.

70. Hooldamine — Pflegen.
Hoolitsemine — Hege.
Hällraie — Kesselhieb, Böcherhieb.
Häädus — vt. puistu häädus — Güte.
Hõendus, hõendamine — Durch-
lichtung.
75. Hõendusraie — Lichtungshieb.
Hõrenemine — Berlichtung.
Hügroskoopsus — Hygrostopizität.

I.

- Idanemine — Keimen.
Idandusaparaat ehk idandamisapa-
raat — Keimapparat.
80. Idanemisenergia — Keimenergie.
Idanemisjõud — Keimkraft.
Idanemiskatse, idanemisproov, ida-
nemiskats — Keimprobe.
Idanevus, idanemisvõime — Keim-
fähigkeit.
Iganud = üleiganud.
85. Idutaimed — Samenpflanzen.
Ilves — Luchs.
Imavus = absorbeerimisvõime.
Immutamine — vt. puuimmutamine.
Ind, gen. inna — Brunft.
90. Inna aeg — Brunftzeit.
Inforestatsioon = keelumetsaks võt-
mine — Inforestation.
Istutamine, istutus — Pflanzung.
Istutamisaak — Pflanzloch.
Istutamiskäämer — vt. käämer —
Hohlbohrer, Hohlspaten.
95. Istutamislabidas — Pflanzspaten.
Istutamislaud — Pflanzbrett.
Istutamismaterjal — Pflanzmaterial.
Istutamisnõõr — Pflanzschnur.
Istutamispulk — Pflanzholz.
100. Istutamissaad, gen. säo — Pflanz-
verband.
Istutamistõlv = Spitsenbergi istut-
tõlv — Pflanzholz, Spitsenbergische
Pflanzholz.
Istutamisvestu — Pflanzbold.

J.

- Jaanivirves = suvivirves.
Jaapani laar — Larix leptolepis.
105. Jaht — vt. ülemjaht, alamjaht — Jagd.
Jahukaste seen — MehltauPilz, Mehl-
tau.
Jaikus — Steifigkeit.

- Jooksev juurdekasv — laufender Zuwachs.
- Jooksuaeg = innaaeg
110. Juttimine — streifenweise Schälten.
- Juur, südajuur, sammas-, madal-, pinnajuur — Wurzel, Herz-, Pfahl-, Flach.
- Juurdekasv — vt. keskmine-, jooksev-, kõrguse-, massi-, läbimõõdu- — Zuwachs.
- Juurdekasvu hindamine, hinne — Zuwachsschätzung.
- Juurdekasvu kurv, kõver — Zuwachsfurve.
115. Juurdekasvu protsent — Zuwachsprozent.
- Juurdekasvu puur — Zuwachsbohrer.
- Juurduimine — Bemurzelung.
- Juurekael — Wurzelstock.
- Juurekarv — Wurzelhaar.
120. Juurekärpimine — Wurzelverschnitt.
- Juuremügar — Wurzelknöchen.
- Juurevõsu — Wurzelbrut.
- Juurikas — Wurzelstock.
- Juurimine, kändude kaalumine — Roden.
125. Jämepuu — Derbholz.
- Jändrik mets, puistu-, rässak mets, puistu — Krüppelbestand.
- Järelidanemine — Nachfeimen.
- Järelistutus — Nachpflanzung.
- Järelkülv — Nachsaat.
130. Järelraie, valgustusraie — Nachhieb, Lichthieb.
- Järeluuendus — Nachverjüngung.
- Järkaegne käitus, — sarnane metsakasutuse viis, kus metsaraiumisi vähemate ehk suuremate ajajätkude järele ettevõetakse. Vastandiks on jääv käitus, kus metsa iga aasta ühtlaselt kasutatakse — aussetzender Betrieb.
- Jäss, jässik, jässpuu — Fuffel, Kolterbusch, Wolf.
- Jääde, gen. jäätme. — Abfallholz.
135. Jääv — nachhaltig.
- Jäävkäitus — Nachhaltsbetrieb.
- Jäävus — Nachhaltigkeit, Nachhalt.
- Jõhvikas = kuremari.
140. Kaaslane — Begleiter.
- Kaasliik — vt. segu — Beimischung.
- Kaater, saeraam — Gatter, Sägegatter.
- Kadu — Schwinden (des Holzes).
- Kadumõõt — Schwindmaß.
145. Kaevamipuu, kaevanduse puu — Grubenholz.
- Kaevekultuur — Grabenkultur.
- Kaitse ala, ulukate kaitse ala, ulukate hoolde ala — Gehege.
- Kaitsekraav — Schutzgraben.
- Kaitsemets — Schutzwaldung.
150. Kaitsepuu — Schutzholz.
- Pinna kaitse puu — Bodenschutzholz.
- Kaitseraam, varjeraam — Saadgitter.
- Kaitseriba — Schutzstreifen.
- Kaitsevöö — Schutzmantel.
155. Kaldus — Neigung.
- Kalle, gen. kalde — Böschung.
- Kamara koorimine — Säimen.
- Kamardumine — Verasung.
- Kamarmätas — Blagge.
160. Kanarbik — Heidekraut.
- Kantimine, palgikantimine — Befanten.
- Kantpalk = pruss.
- Karjatamine, vt. ärakarjatamine — Weiden.
- Karjatamine metsas — Waldweide.
165. Karkkuusk — Stelzenfichte.
- Kasi, kevadine niiskus mullas — Winterfeuchtigkeit.
- Kasvik — Lode, vt. ka võrse.
- Kasutusnorm — Einschlag.
- Kasvine — Wachstum.
170. Kasvukoha kirjeldus — vt. asukoha kirjeldus.
- Kasvukoht — vt. asukoht.
- Kasvuruum, asuruum — Standraum.
- Kats, gen. katsu, proov — Probe.
- Katse, gen. katse — Versuch.
175. Katsejaam — Versuchsanstalt.
- Kedrik — t. Spüner — Panolis piniperda.
- Keelumets — Bannforst.
- Kelts — Bodeneis.
- Keerdkasv — Drehwuchs.
180. Keerduvus, vt. puukeerduvus — Keskmets, — Mittelwald.
- Keskmine puu — Mittelbaum.
- Ketassaag, kreissaag — Kreisäge.

K.

Kaarduma, virelaks minema — sich werfen.

- Riha — Riefenschwärmer; Sphinx pinastri.
185. Kilpkoor, naastkoor — Tafelborke. Kimpistutus, -istutamine -- Buschelpflanzung. Kinnistamine (orgude ja kallaste k.) — Verbaumg. Kitkumine — Säten. Kitkumisköblas, -kabli — Fätkarjt.
190. Klupp, gen. klupi — Gabelmaß, Kluppe. Kluppimine (klupeerimine) — Klupieren. Kluppima — klupieren. Kogusaak — Gesamtertrag. Kogutook — Gesamtertrag.
195. Kohedus — Lockerheit. Kohendaja — Wühlspaten. Kohendus, kohendamine — Bodenlockerung. Kohrutus, külma kohrutus — Aufsfrieren. Kohrutamine — Aufsfrieren.
200. Konservimine, konserveerimine — Konservieren. Konu — Engerling. Koolipeenar, koolitamispeenar — Pflanzbeet. Koondamine — Räden. Koondene, koondeline — abholzig, abfällig.
205. Koone, koonde — Abholzigkeit. Koor — Rinde. Kooremõõgas — Rindenwulst. Koorepõletik — Rindenbrand, Sonnenbrand. Kooremets — Schälwald.
210. Kooreürask — Borckenkäfer. Koorima — schälen. Koormama, vt. tabama — Koristusraie, löppraie — Räumungshieb. Korkumine — Verfortung.
215. Korp — Borke, Grobrinde, Rauhrinde. Koolitamine — Verschulen. Kreegipuu — Krefe; Prunus institia. Kroon, võra — Krone. Kroonialg, võraalg — Kronenanfang.
220. Krooni (de) võlvumine, -võlvus — Kronenabwölbung. Krooni (de) võlv, võra (de) võlv — Kronendach. Kroonituli, tadvatuli —
- Kruusamaa — Grubboden. Ksülomeeter — Xylometer.
225. Kuivatis — Darren; vt. tulekuivatis, päiksekuivatis. Kuivdestillatsioon — Trockendestillation. Kuivik — abständiger Baum. Kuivmäda — Trockenfäule. Kultuur — Kultur.
230. Kulutuli, vt. pinnatuli — Lauffeuer, Bodenfeuer. Kuremari, jõhvikas — Moosbeere. Kurnumine, vt. väljauhtumine — Auswaschung des Bodens. Kuubiklupp, kuupimise klupp — Kubierungskluppe. Kuumutavus, kuumutamisevõime — жаропроизводительная способность.
235. Kvaliteedi arv — Qualitätsziffer. Kvaliteedi juurdekasv — Qualitätszuwachs. Kvaliteet (mihus) — Qualität. Kvartal — Abteilung. Kvartali osa — Unterabteilung.
240. Kvarts — Quarz. Käbikuivatis — Zapfendarre. Käbikülv — Zapfensaaf. Käitus — Betrieb. Kännu juurimine, kännukaalumine — Roden, Stockroden.
245. Kännupuu, kännud — Stockholz, Stubenholz, Stock. Kännuseen — Hallimasch. Kännuvõsu — Stockauschlag. Kärisratas — Frikionsrad. Kärp — Steinmarber.
250. Kärsakas — Stüffeltäfer. Käsisaag — Handsäge. Käämer, vt. istutamise käämer, spiraal käämer, keerits käämer, keegel käämer, tsilinder käämer — Hohlbohrer. Käävlaad — Spindelwuchs. Käävlaadne — spindelwüchsig.
255. Kõdunemine — Verwesung. Kõdumuld — Mull. Kõlapuu — Resonanzholz. Kõlbmata maa — Unland, Öbland. Kõle külm — Barfrost.
260. Kõmmeldumme — Krümmen. Kõrgistutamise — Obenaufpflanzung. Kõrgmets — Hochwald.

- Kõrguse analüüs, kõrguse eritelu —
Höhenanalyse.
- Kõrguse järk — Höhenklasse.
265. Kõrguse kõver — Höhenkurve.
Kõrguse mõõtja, kuru — Höhen-
messer.
- Kõrvalkasutus — Nebenutzung.
- Kõrvalrinne — Nebenbestand.
- Kõvadus — Härte.
270. Kõvapuu — Hartholz.
Kõver, kurv — Kurve.
Kõitraag — Raufe.
Kühvlik — Schaufler.
Külmakangestus — Kältestarre.
275. Külmalohk — Frostloch, Frosthöhe.
Külmapragu, külmapakatus, külma-
löhe — Frostriß.
- Külmatundlikkus — Frostempfind-
lichkeit.
- Külmaõrn — frostempfindlich.
- Küngas — Hügel.
280. Küngasistutamine — Hügelpflanzung.
Küngaskülv — Hügel Saat.
Külv — Saat; vt. ribakülv, lapikülv,
vagukülv, küngaskülv, täiskülv,
kääbikülv, rennkülv.
- Külviaed (taimeaed) — Saatkamp.
Külvilatt — Saatlatte.
285. Külvilauad, külvi liigendlaud — Saat-
flappbrett.
- Külviliist — Saatholz.
- Külvimasin — Säemaschine.
- Külvimold — Saatfrippe.
- Külvipeenar — Saatbeet.
290. Külvisarv — Saathorn.
Küpsus — Reife.
Küttevõime, kütvus —
- L.**
- Laar, laariks — Lärche.
- Laarimähkur — Lärchenwickler; Gra-
pholita
295. Laari (ksi) okkakoi — Lärchenminier-
motte; Coleophora laricella Hb.
Laari (ksi) vaigumähkur — Lärchen-
rindenwickler; Grapholita zebeana.
Laari (ksi) virvekoi — Lärchentrieb-
motte; Argyresthia levigatella Hsch.
Laari (ksi) vähk — Lärchenkrebs.
Laasimine — Aufästung, Aufästen,
Ästen, Entästen.
300. Laastsort — Spanforten.
Ladvakuivus, kuivamine — Gipfel-
dürre.
Ladvamõõt — Oberstärke.
Ladvatuli (võratuli, kroonituli) —
Gipfelsfeuer.
- Lageraie, paljasraie — Kahlhieb, Kahlschlag.
305. Lageraie majandus, paljasraie ma-
jandus — Kahlschlagwirtschaft.
Lagunemine — Zerlegung.
Lahendusraie — Leuterungshieb.
Laiguvaik — Lachenharz.
Laik — La(a)che, Laage.
310. Laikamine — La(a)chen.
Langetus, langetamine — Fällung.
Langetusae, vt. raieae — Fällungs-
zeit.
- Langiajamine — Schlaganzzeichnung.
Langiarvestus — Schlagaufnahme.
315. Langihooldus — Schlagpflege.
Langikoristus — Schlagräumung.
Langipuhastus — Schlagreinigung.
Langoks, vt. varioks — Absprünge.
Langus — Gefäll.
320. Lank — Schlag.
Laomeeter — Stapelmeter.
Laomõõt — Stapelmaß.
Laosüld, jooksev süld — laufender
Faden.
- Lappkülv — Löchersaat, Blähesaat.
325. Larv — Larve.
Laskenorm — Abschuß.
Laskemoon — Munition.
Laskmine — Schießen.
Latimets — Stangenholz.
330. Lauatööstus — Sägerei.
Lauavabrik, saeveski — Sägemühle.
Leetmik, ortstein — Ortstein.
Leetmiku kultuur, ortsteini kultuur —
Ortsteinkultur.
- Lehesitikas, põuasitikas, maisitikas
— Maisäfer.
335. Lehtpuu, vt. vääris lehtpuu — Laub-
holz.
Lehtrisu — Laubstreu.
Lehtsäilik — Laubreidel.
Lendliiv — Flugsand.
Lenne, gen. lendme — Anflug.

(Järgneb).

Wastujeks h-ra G. Schabaf'ile.

O. D.

Oleks nagu üleaurune veel kord sõna wõtta mõtete amalduse puhul, mida Teie artikkel „Gesti Metsas“ nr. 1, 1925 a. esile kutsus, aga et Teie omas dienduses asjale uue ilme olete annud, minule etteheiteid tehes, nagu oleks mina wäiteid tarwitanud, mis tõele ei wasta, — siis olen sunnitud veel kord sellest kõnet tegema, et asja õigesse rööpassse juhtida.

Teie leiata tõele mitte wastawat wäidet selles, et mina Teie poolt esitatud ettepaneku puhul (Metsafasutus wäljaspool pearaiet) 450.000 jällalise massiga arwestatari, aga mitte kantjülbade, nagu see Teie artiklis ette on nähtud, olgugi et seletate, et need kantjüllad ei sisalda mitte 220 kantjalga puumassi, waid ainult 110 t. j. Minu arwestamine oli täiesti üldist laadi, ilma peenjustesse tungimata, lihtsalt sel põhjusel, et Teie poolt ette toodud arvud minule kaunis wabalt walitud näitajad olema. Teie tõendamist aga, et wahelafutusest saadud „puud on muidugi toored ja sisaldawad eneses mitte 220 kantj. puumassi, nii kui peafasutuse puud, waid ainult 110 kantjalga“ — ei saa kahjuks mitte küllalt mõjuwana wõtta, sest olgugi puud „toored“, arwestatakse jüllad siiski täie massiga, kui nad nõutud mõõtudele wastawad. 3—5 wershoki jämedused soomännid, 50 aastased lehtpuud (täiskaswanud lehtpuude walikraie) ja 30—80 aasta wanustes metsades saadud wahelafutused amawad ometigi põletispuid ja materjaale, mis täisjülladisi wäljatamatawad. Iseasi on kindudega, olkappu ja hagudega, millede puumassi jüllades, wastawalt hao ehk ofside jämedusele isegi palju wähem mõib olla kui 110 kantjalga.

Kui nüüd Teie eelarwet 1921 ja 1922 aasta kohta (waata „Gesti Mets“ 1921 a. nr. 3, lht. 34) massi suhtes ärfikasjalisemalt arwestada, siis saakime järgmise kelmise aastase kasutusnormi massi järele:

Räämud: 1921 a. 600.000 kantjülda — 1922 a. 120.000 kantjülda, sellega kelmiselt aastast 360.000

Kantjülda a 110 t. jalga ehk	180.000 t. j. a 220 t. j.
Wahelafutus 30—80 aast.	
metsades aastast	204.000 t. j. a — „ „
50 a. lehtp. walikraie aastast	25.000 t. j. a — „ „
Soo männid (3—5 wershok-	
filijed), aastast	50.000 t. j. a — „ „
Hagude majandus aastast	
75.000 t. j. a 80 t. j. ehk	27.200 t. j. a — „ „
Rokku:	486.200 t. j. a 220 t. j.

Nagu näete, mõime weelgi 36.200 täisjülda igats juhtumiseks ära jaotada päikmaliku peenema materjaali arwele, mis saadud läbiraiekest, walikraiekest ja soo männidest ja ülejääb oleks ikkagi 450.000 kantjülda a 220 kantj. massiga, nagu ma seda umbkaudsel arwestamisel esile tõin. Nii siis, kui Teie oma esitatud armudele, mis näitawad rohkem wabal mõttelemmul kinnipüütud, kui tegelikkude andmetega tõendatud olewat, nii suure tähtsuse annate, siis saadan nad rewideeritult (niiwõrd kui siin üleüldise mõimalus on rewideerida) ühes süüdistusega, nagu oleks ma nende käsitamisel Teie kahjuks lött wäänata tahtnud — tagasi.

Teiseks leiata tõele mitte wastawat wäidet selles, et mina Teie põhilauseid meie tulewiku metsanduse suhtes mitte täiesti Teie sõnadega ette pole toonud. Teie põhilauseste mõte on: lehtpuu olgu seal enesemuses, okaspuu wähemuses, mida põhjendate sellega, et lehtpuude tarwõtamine piiramata on. Et jutt tulewiku kawatsustest on, siis tuleb mõista, et lehtpuu piiramata tarwitus ka tulewiku kohta maksab ja kui ma Teie sõnu: „terme, sirge ja teatud mõõbuga“ ei lordanud, siis on see enesestki mõistetaw, et metsafasutuse peaulesandeks on mõimalikult rohkesti terwet, sirget ja teatud mõõbuga puud kaswatada. Olgu see leht- või okaspuu. Keegi ei oleks ka wististe ilma selle lihanuseta arwanud, et Teie mingit „rämpsu“ kaswatada soowitada oleks tahtnud ja minu tahtlew küsimus, — kas meil tulewikus loota on lehtpuu kaswatamise alal praegusest paremaid tagajärgi saawutada? — küllalt selgesti wäljendama pidi, et ka mina isiklikult terme ja wäartuslike lehtmetsa kaswatamist selle all

moistan. Nii jääb siis selgitamata, mis minu väites tõele ei vasta ja arvan, et Teie oma hädasignaali, mille „tõe“ laitjeks lehvima olete pannud, rahulikult kinnimähkida võite, kohalitemate juhuiste tarwis.

Teie arvate oma sienduse algul, „et lugejat ei huvita sugugi autori iseloom, — kas tal on „hoogne, isegi ägehoogne temperament“, või woolab tema soontes külm konnaweri“. Aga just selle küsimuse lahendamisega lasewad seletada need wastolud, millede peale ma Teie artikleid lugedes ja nende mõttekäikusi jälgides olen sattunud ja mis minule lõpuks suure kätte surusid, et oma arwamist, kui lugeja, wäljendada. Selban, et kui keegi, kellel, nagu Teil, teatavad teemad metšanduse alal olemas, millega ühes autoriteedi õigused omab, mitmekülgsete ja laianalustlike küsimuste puhul ajalirijas sõna wõtab, tähtsaid ja alalisi kawasi ette toob ja soowitab, — seda ikkagi selle otstarbega teeb, et lugeja neid tõsiselt wõtaks. Selleks on aga tarwilik teatav järjekindlus omis waadetes ja uuenduste soowituse puhul küllalt tõendam põhjendus, et see uus, mis kawatusel, mitte ainult wana aset ei täida, waid et ta ka tegelikult kergesti läbiwiidaw ja eneses paremusi sisaldab, mis wanal puuduwad. Seda ei või, kahjuks, Teie artiklitest mitte welda ja erilisel silma puutub see tiire seisukoha wahetamine, mida Teie meie metšade kohta käiwate küsimuste lahendamisel ilmutate. Lubage, et seda wäidet mõne Teie kirjutuses ette toodud põhimõtte wõrdlemise waral selgitan.

„Gesti Metšas“ nr. 3 — 1921 a. kirjutate muu seas: „Segipuiestikkudes, kus 50—90 % waldama ošaspuu kohta on 10 kuni 50 % lehtpuid, tuleks need ühes ošaspuudega 100 aastase raieringi järele raiumisele, kuid raiumisele võib wõtta kas korda selle aja jooksul — 1 kord walitraie nõol kõikides III. wanaduse, s. o. 50 aastaste puieestikkudes ja teist korda 50 aasta pärast ühes ošaspuu metšaga“. Sellejama küsimuse üle kirjutate „Gesti Metšas“ nr. 1 — 1922 a. „Puuseltside walimisest Gesti metšamajandusele“ muu seas Portuni metšadesi, — „kus pakjudes kwartalites, mis koetud IV. ja V. wanaduse klassi kuuluma kuuse metšaga, ainsatki kaste ei leidu. Nähtawasti on selle põhjuselks täielik kaste wäl-

jarate, mis aastat 20 tagasi 50 aastases III. wanaduse klassi metšas tehtud, selle arwamisega, et kask künnu wõsast jälle üleskaswab ja sel ajal, kui künk 100 aastaseks saab, ühes küpse kuusega juba teistkorda raiumise alla võib tulla. Kuid walguse armastaja kask sai siin peale wäljaraiumist tubliste oksliseks kaswanud kuuse poolt kammatatud ja häwines“.

Rumba põhimõtte järele tuleks nüüd lugejal küia?

Waatame edasi Teie seisukohta metšade kultimeerimise küsimuses. „Gesti Metšas“ nr. 8 — 1921 a. artiklis „Puuseltside muutumine Gesti metšades“ kirjutate muu seas: „Kokku wõttes tõendan, et siin on tarwis tõsisemaid abinõusid tarmitusele wõtta: 1) igal pool wärskete I. ja II. boniteedi kuusemetša raieestikkude peale männi ja kuuse kultuurid teha; 2) . . . lehtpuude hulka ošaspuid eesõigustatud seisuforda jättes“. „Gesti metšas“ nr. 1 — 1922 a. artiklis „Puuseltside walimisest Gesti metšamajandusele“ kirjutate samase küsimuse kohta muu seas Bagari ja Jisatu metšades II. boniteedi kuusemänni segametšade raieestikkude üle rääkides, kus kuuse järellasw leidub: „Oleks aga suur wiga, kui siin ainult kuusega lepitaks ja männi kultuuride tegemine lõpetataks, sest et maapind siin kõige pealt männile sobne on, mitte aga kuusele“. Ja edasi sellesamas artiklis, et „tasanditu raskele sawimaadel meeletus oleks kuuse istandikkude asemel igal tingimisel mändi istutada katsuda“. Siin pooldate kindlasti wärsketel I. ja II. boniteedi maadel kultimeerimist männi ja kuusega, kuna 1925 a. „G. Mets“ nr. 1 kirjutate aga samade maade kohta otjuse: „jätame endised mured ja hoolitsemised kuuse ja männi uuendamise kohta koguni kõrwale ja lõpetame siin nende puuseltside kultuuri tegemised“, sest et Teie wahapeal otjusele olete tulnud Gesti metšandust lehtpuude kaswatamise peale rajada.

Kuudas on aga selles tähtsas küsimuses Teie endised waated?

„Gesti Metšas“ nr. 12 — 1921 a. (lht. 194) kirjutate selle kohta järgmiselt: „Üleüldiselt — küsimus „kas ošas- ehk lehtpuid“ ei ole õige, sest et maailma turul, nii kui meisgi, on ikka mõlemad sellised tarwis“. Ja „peale selle teab ju igaüks, et normaal elutingimistel maailma turul

inimeste eluhoonete ehitamiseks on ikka juurem puumaterjalide nõudmine (nimelt ofaspuu), kui mööblite ja teiste tarbe- ja iluasjade tarvis (lehtpuu). Kui praeguste kallide tööpalkade juures maju ei ehitata ega parandata, sest et need ettevõtted nõuavad suuri kapitaale, — aga teiselt poolt tisklerid, treialid ja teised puu-käsitöölised töötavad praegu kaunis hästi, pakludes tarvitajatele oma kaupa mõrdlemisi kättesaadavate hindadega (nagu meie U/S. Luther). — siis on see ainult möödaminev ja ebanormaalne nähtus, mille peale taksator ei tohiks oma kaudutulewiku ulatavat raieringi põhjendada". Ka selles põhiküsimuses on Teie waated kiiresti wastupidise sibi omandanud.

Kui nüüd waadata, mille peale Teie oma nute kawatuste kordaminekut põhjendate tahate, siis kujuneb asi järgmiselt: Teie uuemad põhimõtted on lühidalt kokkuvõttes: 1) Enam lehtpuid, vähem ofaspuud, 2) lehtpuudest eelistada külwiteel kultiveeritud haaba ja kaste, milleks wärssetel I., II. ja III. bon. maadel, kus praegu ofaspuu enamusega segametsad, ofaspuu kultiveerimisest, peale larix'i, loobuda; kuuse kultiveerimist, kui „rikka mehe ajawõidet“, üleüldse kõrwale heita; männi istutamist õigustada tuisikliwa kiinitamiseks (katsimännid) ja põdrasambla männikutes; teistes mäeterrassi männi tüüpides ettevõtta külw „seanina“ abil. Kuuse raieistikuudel kultiveerida tammega ja wäiksel wiisil ka saart, kaksiks lubate ka mustlepa külwi, kuna raskuse punkt kultiveerimisel haawa ja kase külwi peale tuleb paigutada. Selle kawatuse kordamineku soowituseks toote ette haawa suhtes juhuse h-ra Nur'i taimetaim. Kuidas seda külwi aga suurelatuslikult meie metsades läbi wiia, seda soowitate alles preemiate abil selgitama hakata. Tammega kultuuride kohta annate ka ise otsuse, et meil niuwõrd rohkesti õinestuid kultiveerimise katseid on tehtud, et keegi enam ei julgegi tammega katseid teha ja õige küsitaw näitab ka Teie soowitatud kase külwi wiis oma tagajärgede ja otsustarbekohasuse suhtes olewat.

Nõnda paistawad kõik selle uue kawa metsafaswatuslikest alustöed kaunis nõrgad olewat, kuigi nad täies kokkukõlas on Teie soowitatud süsteemiga, kus „kõik wastupidi

jellele teha tuleb mida meile seni on õpetatud.“

Tegeleit elu on näidanud, et „wana“ õpetuse järele on suudetud saada suur hulk rahuloldawaid ja isegi häid männi ja kuuse kultuure, mis tulewiku suhtes kindlaid lootusi annawad ja sellest waatekohast wäljaminees oleks küll õigem senise wana meetodi juurde peatama jääda, kui katsed selgitada aitawad, kuuwõrd uus kawa loiemas ulatuses läbiwiidaw on, muudu riskerime metsafaswatusse alal teistele „hoiatawaks näituseks“ saada.

Mõte, mida Teie kõige wiimati propagandeerite, nimelt lehtpuude eesõigustamine meie metsades, sai Saksamaal juba 18. aastajal pool summiisi, ametlikul teel ofalijelt teostatud. Seal kästi erandita kaste külwida seguna ja ofaspuude kultiveerimisel kuna peale selle soowitati haawa, paju juu. kultiveerimist igal pool, kus wõimalik. Asi kujunes maantaks ja lõppes sellega, et wiimaks suurte kuludega metsad jällegi enam-wähem loomuliku koosseisu said wiitud, mis wiimaks teise äärmuse ni wiis, kus puht ofaspuu metjadele ülekaal anti. Sel põhjusel wäljendasin ka oma arwamist, et sarnaseid järste metsanduse sihtide muutmist, nagu Teie nüüd neid meile soowitate, wäiksel mõõdul ja rohkem erametsades ette võiks wõtta, kuid mitte üldiselt.

Waatame lõpuks Teie eriala, — metjade taikveerimist, siis paistawad ka siin õige lahkumised arwamised Teie esinemiste puhul silma. Artiklis: „Endine ja praegune Gesti-metsamajandus“ (G. Mets nr. 9 — 1922) kirjutate muu seas, et wäikeraie tagajärjel (kus massi järele wäga palju, puite järele aga nagu mõõdulalt wälja on wõetud) on niimoodi läbitraitud 100 aastases ofasmetas kestmine juure peale jäänud puurtagawara ainult 30—35 kantsülda, harwa 40—50 kantsülda; kuna täispuiestik 60—70 kantsülda tiinu peale sisaldada võiks. 1925 a. eelarwe komisjoni arutuste kirjelduses oli lugeda, nagu oleks Teie nüüd seda tagawara üldiselt 13—15 kantsüllaga arvestanud. Ras oli siis esimene hindamine liiga optimistlik, eht on need metsojad selle aja kestmisel juba kiwidderitud, wõi jälle on Teie wiimane hindamine mõnel põhjusel liiga madalaks

kujunenud? Refskmisteks armudeks neid pidada ei või, sest kuigi mõnel juhul sarnase mabala tagavaraga metsaõjad leiduvad, on aga selle vastu ka 70—80 jüllalise tagavaraga metsaõjasi olemas.

Kui nüüd sarnastes mitmekülgsites põhiküsimustes Teie oma seisukohta nii kergelt ja kiirelt vahetate, siis võib lugejal küll mõttesse tulla sõrdlus „fookuse ostmisega“ ja ühes sellega tekib küsimus: millega see end seletada laheb? Ei tahats uskuda, et Teie lugejate ringkonda nii kergelt hindate et ta kõige ilma pikema armustufeta omaks peaks võtma niisama vähe tõenäolis — ja sellest oleks väga kahju — paistab olewat, et Teie oma enese kaalust palju ei hooli. Sellepärast paistab, vähemalt minuile, kõige õigemaks järelduseks, vastolusti Teie esinemiste puhul seletates, neid hoogsa temperamendiga ühenduseste wita. See on wististi ka kõige leplikum järeldamine, kui mitte täit waimimist eelstada. Waimimine mõiks aga tähendada kas nõusolemist või jälle üksteisest asja

enese vastu ja wiimane ei ole igatahes soowitam. Sellega oleks siis ka põhjus, miks mind, kui lugejat, autori temperament humitab, seletatud. Teie mõiks ehk mulle wastata, et uute ideede otsimine ja nende kiire omamine on edenemise tunnemärk. Sarnasel korral peaks aga neid uutel mõtetel wälja kristalliseeruda lastma, sest eriti metsanduses ei saa meie kiirete hüpetega hakkama, pealegi riskeerime sealjuures warsti ringi ümber teha ja jällegi mõnele endisele seisukohale sattuda. Metsandus on juba korra alalhoidliku ilmega ja järsud muudatused wiimad kergesti äärmustele ja sellega ühes kindlalt pinnalt rappa.

Arwan, et meil tüüpide üle fiintohal enam waielda ei maksa, kuigi, minuile vähemalt, Teie õienõus udu lahendamud ei ole, ühe hea teadmise on ta siiski toomud ja nimelt: et Teie ei kawatse meie metsafi neil uutel alustel korraldama hakata.

Sellest jatkub esialgul.

Jahi esteetika.

J. Kornfeldt.

Gesti kütt — selle sõna paremas mõttes — on sama noor kui meie riiki. Seepärast puudub meie kütil minewik ja kaswatus, puuduvad wäljakujunenud traditsioonid puudub kõige päält jahi eetika. Wiimast j. o. jahi eetika küsimust on käsitatud omal ajal mõõdamines „Gesti Metsa“ ja „Gesti Küti“ weergudel, kuid jahi esteetikat külge pole puudutatud.

Gesti metsades, maadel ja wetel on jahi ainult spordina, lõbuna, mõeldaw ja lubatav. Wiimane wäide on jahimeeskonnas üldiselt omaks wõetud ja igal juhtumisel ikka ja jälle allakriiputatud ning jahiseltide põhikirjades järjekindlalt deklarereitud. Isegi salakütt ütleb tänapäew, et jahi olewat wiimasel ajal ajawiteks ja lõbus muutumud. Seega oleks meie jahile vähemalt õige suun. antud, ja see oleks täiesti suureks sammuks ilusasse tulewikku. Nende ridade autor on aga ka sellegi sammu mõõtmises väga pesimist ja pedantlikult nõudlik ning otse nimetatud töekspidamist

mitte ainult põhikirjast, waid küti südamest ja neerudest. Säält pole seda aga kahjuks weel mitte leida. Jahi on lõbu. Seda fakti konstateerib salakütt keatama meeletibedusega, sest temale ei tasu tänapäew jahi töesti enam waewa ära. Kuigi ka meie korralik jahimees kaugel on elukutselisest või ärilisest jahist, teda isegi würrilikkus lõbus nimetab, siiski pole tal weel see töekspidamine siise kaswada jõudnud, et jahi kui lõbu ka töesti esteetiliselt nautida.

Meie jahimehe esteetilise kaswatuise kahjuks räägiwad tema jahipidamise wiisid, siis maitsewaene wälimus. Iki see kui teine tükivad wägijse tõendama, et tal esimesel kohal on ikka weel jahi kwantitatiimised, aga mitte kwaliitatiimised tagajärjed ja tulemused. Ehk kuigi siin lustist räägitakse, siis on see tihti ainult lastelust, tapalust, mis aga kaugel on jahilustist.

Ma ei lähe „Rohelisesse keatriisse“ mitte wäheha lugupidamisega, ka mitte wäheha nõuetega, kui Dramateatriisse

Ja jahidraama pakub looduse sõbrale kahtlemata palju rohkem, kui kirjandusline draama maalitud näitelawal. Kui meie Draamateater kõrgel järjel on, siis on „Rohiline teater“ palju kõrgemal, niihästi lawatehnikal, kui ka tegelaste, wärwide ja muusika poolest. Wõtte näitaks esimene waatus kudemängust päikese tõusu eel mai kuulsel hommikul! Kas ei arene siin ääretul näitelawal kõige täiuslikum ooper kõige moodsama muusikaga ja wärwidega, kõige ekspresionistlikumate ootamatustega ja hüpetega, — komöödiast tragöödiანი, kus publikumil — jahimehel oma kindel osa kaasa mängida ja jekka lüüa lubatud.

Kahjuks puudub siin veel kaswatatud publikum, kes kõige seda ilu hinnata ja jahidraama üsfitutes shteenides oma osa mängida oskaks. Meie rikume ainult koflumängu, hüpates ja põmmutades jekka ebaõigetel momentidel, peletades näitelawalt tegelased enne etenduse arenemist. Küttide maitsemuusika on üheks põhjuseks, et meil korralikke tedremänge enam ei olegi, wähe-malt minu kodupaigas mitte. Mängud on ritutud, kuled hirmutatud, käiafse kewadel küll ka „tedremängus“, kuid siiski mitte tedremängus, waid mingisugusel klaperjahil kullede pääle, neid mitme mehoga siäse piirates, üksteisele ette ajades, lemmust lastes. Arenenud jahimehele aga ei ole mitte tähtis kull iseenejst, waid kull teatawal-mo-mendil ja miljööös. Kulle wõiks ka ju turult saada. Aga kuhu jääb siis ilu ja stiil, millest mujal nii wäga osatafse lugu pidada? Ei puudu ju kütil kui inimesel ilu-tunne. Ta ostab kunsti kõrgelt hinnata; me näeme teda teatris, kontsertidel, kunstinaitusel; näeme teda meeldivas wälimuses, hästi rietatud. Oma wälimuse juhtes mõib ta tihti isegi nii stiilinõudlik olla, et tal igaks juhtumiseks eriline ülitond on. Ainult jahile ei lähe ta jahiuilkonnas. Siin aetafse selga mingisugune wana wih-makumb, pähe — ammu nurkawiäatub „soni“. Muidugi ei tulda jahile mitte lakk-kingades. Aga kes looduse ilust lugu peab, hoolitseb ka siin kofkutõla ja stiili eest, waatamata selle pääle, et eriline jahirietus jahitehnikalt ja termishoidlikalt juba tähtis on. Kütt ei pea mitte ainult jäneft, waid ka mõibi ilu taga ajama. Kõigewiimaks ei mõi ju ka metjaametnikule asjata häbi

teha, kui see jahiti kontrollerides liig kare-balt piletit nõudma tuleb ja äkki — jahirentniku oma ees leiab.

Meie jahimehe hooletud wälimust aitab täiendada veel ta piis. Wiimasele pan-nasse harilikult ainult üks nõudmine ette: ta surmaku saak wõimalikult saja sammu pealt. Teeb ta seda, siis on ta kuulus ja himas, olgu ta siis kas wõi manast wantri ahist puuritud. Siin tuleb esteetiliste nõuete peale lihtsalt kääga lüüa, sest esiplaanile kerkib juba jahiti eetilise külg. Wälanimetatud roostetanud imeriistad on üheks põhjuseks, et meie kütid liig kaugelt lasta püüawad, loomi-linde asjata haawa-wad, neid metsa mädanema jättes. Leidub ju ka ilusaid riiste. Need on aga tihti hukka minna lastud ja roostetanud kui sõn-niku hargid. Piisni puhastamisest arwas üks wana kütt: „Küll järgmine paat pu-hastab!“ Muidugi on siis asjata rääkida wähe-ma tähtsusega jahitribuutidest, nagu jahitaskust wõi muust: need ei aita kaasa piisni kaugejootule. Küll aga määksaks paari sõnaga meie jahikoortest rääkida. Ra-toera peab kütt õppima hindama kahest küljest. Ta pole mitte ainult küti praktiline abiline, waid ka ilus ja meeldiw jahiltsi-line. Ainult puhast tõug wastab ilundue-tele, sama kui ühtlane stiil kunstiteoses. Wäga wähe on meil tehtud ka jahikoerte tõuparanduse alal, mis wist seletaw aru-saamise puudusega puhta raasiti iludusest ja otstarbekohasusest, sest lepitaftse üllatamalt segatud tüüpidega, — töötamad küll.

Igasuguse tege-wusharu seljataga meie praeguses ühiskonnas seisab tänapäew tema eriline kirjandus. Ei ole mõeldaw haridus-töö ilma pedagoogilise kirjandusega; sureb wälja poliitiline partei ilma häälekandjaga; kaotame siuna, kui pole majaki tulb. Meil on küllaldaselt esitatud küit kirjandus-harud. Kus on aga meie jahikirjandus? Jalgpalli lööjab ei saa kübi häälekandjaga, spordikirjandusega. Meie jahimeestel pole aga ühte ridagi kirjandust. Mitte, et see-sugune taim Eesti metjamullas ei kaswaks. Jahikirjandus, nimelt. Tema järele ei tunta aga veel tarwidust. Ja seda nimelt selle-pärast, et jahiti-ku wastu meel wäga loha-tas ollakse, teda odawalt hinnatafse ja oda-walt saada tahetafse. Seda näitas „Eesti Küti“ ühiline eluiga. Kui ei mõi set aga

laua tasta. Kui, näiteks, Saksja tütid, mets ja metsamehed üleval jõuavad pidada nii palju häid ja ilusaid jaht ajatirje, peats Eesti mets oma sõpradega jõudma jalul hoida üht kuufirja. Ilma firjanduslike teejuhita ei kaska meie tütid ei eestelisel, ega eetilisel, vaid degenerereeruvad meie metsale mingisuguseks teiseks „Lophodermium pinastriks“. „Eesti Mets“

peats enese peale võtma selle suure pedagoogilise ülesande — kaskmatada meie ilusale metsale määrilisi sõpru, otstides teed jahimeeste ringkondadesse ja näidates viimastele teed „Eesti Metsa“. On ta ju ainufene sellelaadiline ajatiri Eestis ja peats ta jääma ainufeseks: parem ikka, „üks suur kui kaks pisutest“.

Enam kultuuri. enam stiili ta jahialal!

Lindude toppimisest.

H. P—pp.

Lindude toppimine ei ole iseenesest kunst, kuid nõuab teatud harjumust ja, mis peasi, kannatust; peale selle ripub edu suurel määral ära igasuguste peensusete täpisealt täitmisest.

Töö puhtus ja kiirus saabub harjumuse läbi. Kujule loomuliku seisaku ja väljanägemise andmine nõuab aga juba teatud määral kunstimaitset ja käesoleva linnu eluviisi tundmist, kuid ka joonistust ja pilte võib kasutada. Algajatele oleks soovitatav esialgseid katseid teha näit. varestega, hakkidega, ja teiste kõvasulgliste lindudega, kellel kõva nahk; pehmesulglised, nagu öökull ja teised s. s., samuti ka korpiitsad ja veikesed laululinnud on nende väikseuse tõttu rasked toppida; ka on nende nahk õrn ja harjumata kätele mitte küllalt kohane.

Loodan, et alljärgnevad read suudavad meie küttides, kes loodusele ligidal, selle ala vastu huvi äratada; ala vastu, mis vaatamata oma lihtsuse peale siiski väga huvitav ja ühtlasi ka teadusele tähtsuseta pole.

Toppimise juures tarvilikud riistad ja abinõud.

Lindude toppimiseks peab ennast kõigeesiteks varustama sellekohaste tarviliste nülginise riistadega. Tarvis muretseda hea pika, kitsa teraga tasku nuga, mitte suured, terava otsadega käärid ja pintset (pikkade teravate otsadega näpits-tangid), ilma milledeta raske läbi saada. Kellel rahaline küll seda lubab, võib enesele osta mitme-

suguseid nuge ja kääre, näit. vinkel käärid (nagu tohtrid lõikuste juures tarvitavad), samuti ka pintsettisid, mis tööd palju hõlbustavad.

Jämedad luud lõigatakse kõva noaga, liikme kohalt läbi. Lõikeriistad peavad hästi teritatud olema ja neid ei tohi hooletusse jätta, sest nürid rikuvad tööd. Ei pea ka pruukima üleliiga teravaid riistu, milledega kergesti võib nahk rikutud saada ja enese käsi haavata. Peab meeles pidama, et selle juures saadud haavad on tihtilugu hädaohtlikud ja on visad paranema, ning võivad verekihtvitust tuua. Sarnase haavamise juhtumisel peab haavast võimalikult rohkem verd välja pigistama, teda mõne haiguseidusi hävitava rohuga määrima ja kinni siduma.

Peale eelpool nimetatud riistade tuleb veel muretseda traadihammustajad (veikesed teravad tangid), siledaotsadega tangid — traadi painutamiseks ja ümarguse otsadega tangid — traadi rõngasse painutamiseks. Samuti on tarvis viilid — traadi teritamiseks: mõned, mitmes jämeduses, veikesed puurid, harilikud käärid, väike saag, väike vasar ja pintsel — nahkade seebiga määrimiseks. See oleks siis tarvisminevate riistade nimestik. Aja-joosul tarvisminevaid riistu võib pärast juure muretseda.

Toppimise materjaliks on pehmed, luudest puhtad takud ja puuvill, kuid kunagi mitte villad, milledesse kergesti koi asub. Ka ei või puuvilla tarvitada üleni, kõige keha tarvis, sest temast on

raske traati läbi ajada. Suurte lindude toppimiseks võib ka õlgi ehk heinu tarvitada, kuid neid peab päält ikkagi takkudega katma. Käepärast peab olema külluses harilikku n. n. maaniiti, peenikest sidumise nõõri, tükk vaha — traatide libedaks tegemiseks, nõõpnõelu, nõel ja raud traati igasuguses tärvilises jämeduses.

Tarvitav traat peab tingimata pehme olema ja kui niisugust ei ole, siis tarvis harilik raud traat tules punaseks ajada ja ära lasta jahtuda, mis ta pehmeks teeb. Traadi valimisel peab arvesse võtma topitava linnu suurust, sest tema jämedus peab olema niisugune, et see kannaks üleval terve keha, s. o. jämedus peab olema umbes pool peenem linnu jala säärest. Üleliiga jäme traat rikub jalad ära. Tiibadele võetakse traat harilikult poole peenem kui jalgadele. Kõik toppimise juures tarvitavad traadid peavad tingimata olema sirged ja ilma konarluseta.

Alalhoidvad abinõud.

Kujude mädanemise ja peaasjalikult, koi ning teiste kahjulikkude putukate eest hoidmiseks määratakse nahad sellekohaste ainetega sisse. Kõige parem kõikidest kaitseabinõudest on arseeniku seep ja arseeniku vedelik. Seebi valmistamine, s. o. keetmine, peab sündima kas väljas õhu käes, ehk õhuvabas kõrvalruumis, sest arseeniku aur on hingamisele väga kahulik. Seebi koosseis on järgmine: keeva vee sisse pannakse üks nael peenikeseks lõigatud valget harilikku seepi ja segatakse niikaua, kuni see ära sulab; peale selle lisatakse sinna juure pool naela värskest kustutatud lupja, kõik aeg segu segades. Tulelt maha võttes kallatakse sulatisse üks nael valget arseeniku pulbrit (*Acidum arsenicosum s. arsenicum album*). Kui vedelik jahtunud, lisatakse sellele veel juure pool naela piirituses leotatud kampferit. Seep hoitakse õhukindlates nõudes ja tarvitase eel segatakse veega.

Ka veel teine seebi rezept on olemas ja nimelt: kaalu järele 5 osa potaschi (*Sal. tartari*) sulatatakse soojas vees

ära, millele juure lisatakse 16 osa kaabitud valget seepi ja soojendatakse üles, et seep ära sulaks; peale selle võetakse tulelt ära ja lisatakse sinna hulka 16 osa valget arseeniku pulbrit. Kui see segu jahtub, lisatakse veel juure 2 osa piirituses leotatud kampferit.

Et saada arseeniku vedelikku, tehakse sulatis, kaalu järele 16. osast ahjus kuumendatud lihtsast soodast (*Natrium carbonicum*) keeva vee sisse, millele, seda soojendades, vähehaaval juure lisatakse 8 osa valget arseeniku pulbrit. Jahtunud vedelik kallatakse pudelitesse ja hoitakse hästi korgitult. Tarvituse eel vedelik segi loputada.

Kellel ei ole võimalik saada arseenikut, mida müüakse ainult tohtri tähega, see võib enesele valmistada maarjajää seebi, olgugi, et see küll arseenikust nõrgem on. Selleks keedetakse $\frac{1}{4}$ naela valget harilikku seepi pudrusarnaselt vedelaks ja lisatakse juure järgmine varem valmistatud segu: 4 loodi peenikeseks tehtud kuiva potaschi, 12 loodi peenikeseks tõugatud maarjajää ja 2 loodi peenikeseks tõugatud kampferit; pärast seda segatakse sellele veel juure 2 loodi naftat. Toppimata, toored nahad, kui nad mõned päevad peavad seisma (reisi ehk kaugé jahi peal), tulevad toorelt, peale seebiga sisse määrimist, tublisti peenikesee keedu-soolaga üle riputada. Sool hoiab ka ilma seebita nahad mädanemise eest, mis ainult kui ajutine abinõu mõeldav on; toppimise juures peab ikkagi seepi tarvitama. Need oleks siis naha rikumise vastu kõige enam tarvitusel olevad abinõud. On küll veel vase vitriol, kuid tema tarvitamisest peab hoiduma, sest kuigi ta nahka hästi putukate eest hoiab, rikub ta nahka ennast. Iseäranis halb on ta valgesulgelistele nahkadele.

Kunstlikud silmad.

Linnu kuju täitmine lõpeb temale kunstlikkude silmade külgepanemisega. Enne sõda olid nad müügil kolme seltsi; mitmesuguses suuruses: mustad, värvilised ja täiesti valmid ja läbipaistvad, milledel oli ainult silmaterat, kuna ring

tuli enesel värviga teha. Viimased olid kõige paremad, iseäranis maal elavatele küttildele, kellel raske oli sündsaid kunstlisi silmi saada. Silmade värvimiseks tarvitati õli- ehk emailvärvisid, mis määriti silma sisemisele poolele ühetaoliselt. Silmad annavad kujule ilu ja elavuse ja sellepärast tarvis hoolt kanda, et nende värv ja suurus oleks sarnane loomulikudele, s. o. silm peab olema vähe suurem, kui silma avaus naha sees. Enne silmade kohalepanemist lõigatakse nende taga olevad traadid lühikeseks. Mustadeks silmadeks võib tarvitada ka harilikka saapa nõöpe musta lakkiga ehk värviga värvitult.

Kuidas sünnib lindude kogumine ekskursioonidel.

Kõige tarvitavam linnupüügi viis on meil püssiga laskmine. Väga väikeste lindude laskmiseks (kuldnokka suuruses) võetakse püssirohu laeng küll harilikus suuruses, kuid haavilaeng poolevõrra väiksem ja peenematest numbritest. Niisuguse laenguga jääb linnukene purustamata ja ei saa ka üleliiga veristatud. Montekristoga lasta ei maksa — veristab palju.

Minnes ekskursioonile, on tarvis kaasa võtta puuvillu, kartuli jahu, gipsi ja paberit. Tapetud linnu haavad riputatakse kartuli jahuga ehk äärmisel juhtumisel kuiva mulla ehk liivaga üle. See kiirendab märksa tööd ja muidu tarvilik sulgede pesemine jääb ära, sest, tarvitseb ärakuivanud sulgi ainult õruda, ja nad saavad verest kohe puhataks. On see tehtud, pannakse lind trehteri sarnasesse paberi torusse, peaga allapidi, ja keeratakse paber ümber. Harilik jahikott on toppimiseks määratud lindude kandmiseks kõlbmata, sest temas kandes lähevad suled segamini ja lind saab muljutud. Palju praktilisem on ranits ehk lihtne, punutud, seljaskantav korv, mis ka laskmist ei takista. Suvel ei või lindusi nülginata pidada, sest kõhu- ja peanahk silmade ümber hakkab hauduma ja suled kukuvad välja. Kuuma ilmaga lähevad linnud mõne tunniga halvaks ja neile

peab kohe, peale mahalaskmist, noka vahele ja pärasoolikasse soola riputama, võimalikult sügavamale ja puuvilla troppiga avaus sulguma. Soola asemel võib ka karboli veega niisutatud puuvilla troppi tarvitada, mis lindu ülihästi mädanemise eest hoiab. Et külmanud lindu nülginiseks valmistada, tuleb teda sooja tuppä üles riputada, kuid mitte kunagi ahju ligidale.

Ettevalmistused nülginiseks ja sulgede pesemine.

Lindu nülgida võib alles peale selle, kui keha kangestus mööb, s. o., kui ta läheb tagasi sellesse seisukorda, mis suguses oli kohe peale surma. Kõige esiteks puhastatakse pugu — kui see täis on — raputamiseega, hoides lindu peaga allapidi, nokk lahti. Noka vahele riputatakse kartulijahu, nina ja pärasoolik topitakse puuvillaga kinni, et mingisugust vedelikku ei tilguks. Nina sõõrmetest aetakse nõela abil kõva niit läbi ja seotakse sellega ümber noka alumise poole nii, et see ei avaneks. On see tehtud, tuleb lind ära mõõta. Selleks pannakse lind enese ette lauale nii, et nokk ühes selgrooga sünnitaks ühe sirge joone; mõõt võetakse noka otsast kuni saba sulgede otsani. Tiibade mõõt võetakse ühe tiiva suurte sulgede otsast teise tiiva suurte sulgede otsadeni. Tuleks ülesmärkida ka kõik teiste kehaosade mõõdud, nagu: tiiva pikkus, saba, põiasluu (*tarsus*, der Lauf) ja noka pikkus. Samuti ülesmärkida silmade, noka, jalgade ja kõikide sulgedeta kehaosade värv.

Mustus ja veri peab sulgedelt hoollega maha pesema. On aga lind väga purustatud, ja arvata võib, et nülgides suled veel enam verrega saavad määratud, siis on parem peale nülginist ja enne rohtudega sissemäärimist pesemist toimetada. Kui töö juures saavad määratud pea suled, siis peab neid enne pea valmistamist ära pesema, pöörates suled tagasi välispidi. Pärast nende sulgede pesemist pööratakse pealuu uuesti välja tagasi ja töö jätkub endiselt.

Sulgi pestakse taldrekus sooja veega: võttes pahema käega kimbakese

määrinud sulgi, pannes neid taldreku äärele ja hoides paremas käes käsna ehk riide-lapikest, pestakse nii kaua, kui suled puhtaks muutuvad ja vesi taldrekus selgeks jääb. Peab hoolt pidama, et teised suled märjaks ei saaks. Suuri vereplekkisi, iseäranis valgetelt sulgedelt, on hea ära pesta sooja vee ja hariliku seebiga. Mõnikord hakkab veri iseäranis kõvasti valgetesse sulgedesse. Selle kõrvaldamiseks on hea, kui nahk-mähkida soolase veega niisutatud riide lappidesse, mis plekid lahti võtab. Sarnasel juhtumisel võib ka bensini tarvitada. Pestud suled tulevad kohe ära kuivatada, milleks neid kuiva lapiga ja kuivatuse paberiga ära pigistatakse ja siis kartuli-jahuga tublisti üle puistatakse. Niisukeks saanud jahu tuleb järjest pealt ära raputada ja kuiva juure lisada, siis kuivavad suled ruttu ära ja võtavad endise asendi.

Kui aga suled halvasti saavad kuivaks pigistatud, siis pöördub jahu pudruks, mis kuiva jahu juurelisamisega parandada võib. Jahu läheb raputamisega sulgedelt kergesti ära. Kui suled väga sassis on, siis peab neid mõneks sekundiks keeva vette kastma ja pärast kartuli-jahuga kuivatama. Siin peab aga silmas pidama, et nahk ei saaks keevast veest puudutatud, — siis kukuvad suled välja. Kui sulgedele mõned tähtsuseta täpid sattuvad ja nende puhastamine näib raske olevat, siis parem neid jätta. —

Nülgimine.

Nülgimiseks valmistatud lind pannakse peaga viltu pahemale käele ja hoolsasti eemaldades suled kesk rinnalt ja kõhult (laiali lükata), — tehakse lõige rinnaluu keskkohalt (harjast) kuni pärasoolika avauseni.

Lõikusega peab ettevaatlik olema, et ei saaks rikutud kõhu liha ja et ei tuleks välja sisikond, mis tööd raskendab. Veelindudel ja kajakatel peab lõike tingimata selja peale tegema, muidu saavad topitud linnul kõhualuse suled väljaimbuva rasvaga määritud, mida igakord ei saa täiesti kõrvaldada.

Peale selle takistavad nimetatud lindude lühikesed kõhualuse suled lõike täielist maskeerimist. Seljapealne lõige tehakse selja keskkohast peaaegu kuni sabani. Nahka lõhki lõigates tuleb selle äärest pintsetiga ehk sõrmedega kinni võtta ja ettevaatlikult maha tõmata, aidates kaasa noaga, kus tarvis. Kui nülgimist peaks segama vahenahad, siis tulevad need katki lõigata. Skalpeliga (nülgimise nuga) peab ettevaatlik olema, et mitte nahka rikkuda, milleks nülgides nuga lihale ligemale hoida. Keha osad, millelt nahk võetud, peavad kohe saama kartuli-jahuga järjest üleriputatud, et nende läbi suled määritud ei saaks ja liha külge ei hakkaks. Seda tehakse ka igal juhtumisel, kui nülitaval linnul kusagilt mingit vedelikku hakkaks väljaimbama. Kui nahk on mahasaadud kuni jalgade kehaga ühenduseni ja külgedelt ligi saba, siis, võttes kinni jala alumisest osast, tõugatakse naha alt, ülespoole välja, paljastatud põlv ja lõigatakse liikme kohalt läbi; keha külge jääb ainult jalasäär, põlvest puusani. Mahalõigatud jalalt tõmmatakse nahk ära kuni kontsani s. o. kuni põiasluu otsani, aidates kaasa noaga, kui tarvis, — kõrvaldades tervel põiasluu ulatusel kõik sooned ja lihaksed. Lindudel, kelle põiad ja põiasluud on kaetud sulgedega, — tuleb nahk ära nülgida kuni selle kohani, kus suled lõppevad. Nüüd tõmmatakse jalg nahasse tagasi ja tehakse teise jalaga samuti.

Kui lind on väga rasvane, siis peab nahk seestpoolt gipsiga ehk kuiva saviga üleriputama, mis rasva enesesse imeb. Rasva kõrvaldada on raske ainult veelindudel, eriti kau ridel (der Taucher), — teistel läheb see kergemini. Rasva peab püüdma võimalikult palju eemaldada, sest see, ühinedes soola ja koiga (? toimet.), sünnitab hapnikku, mis järk-järgult naha läbi sööb.

Jalgade nülgimist lõpetades, eraldatakse ettevaatlikult nahk ümbert saba juure. Suurtel lindudel peab selleks sõrmedega kaasa aitama, tõugates alt naha seljapoolt küljest, et keha tagumine osa oleks ümberringi nahas

täiesti vaba. Saba väänatakse selja poole ja hoides kõrvale püraoolika ümber olevad sabaalused suled, avatakse kõhu osa, võttes sabast natuke keha poole, lõigatakse püraoolik läbi, siis sooned, lihaksed ja selgroog. Püraoolika läbilõikamisel tuleb harilikult palju vedelikku välja, mille eemaldamiseks jälle kartuli-jahu peab tarvitama. Kui saba saab ärälõigatud, tuleb eraldada seljapealne nahk, tõmmates sõrmedega, ehk kus tarvis, noaga kaasa aidates, kuni tiiva luudeni. Suuremad linnud, nülkimise hõlbustuseks, riputatakse kusagile üles, sidudes nõõri kõvasti ümber keha, et maha ei kukuks. Tiivaluud lõigatakse suurteil lindudel — liikme kohalt ja väikestel koguni ligi keha, alt naha. Nüüd läheb nülkimine kaela sihis edasi. —

Harilikult tuleb nahk rinna, selja ja kaela pealt vabalt maha kuni kõrva avausteni. Tõmmates peab nahka võtma ikka terve peoga, mitte ainult sõrmedega. Iseäranis hoolsalt peab hoidma, et nülkimisel pea-nahk rikutud ei saaks; selle läbi võib nahk mõnikord isegi kõlbmataks saada. Linnu kõrvad ei pea saama mitte välja lõigatud, — see jätab suured avaused järele, mida parandada võimata, — vaid peab tingimata välja tõmbama, ettevaatlikult nuaga kaasaidates, kui tarvis. Ka peavad silmakulmud saama rikkumata pealuu küljest eemaldatud. Pea nahk võetakse maha kuni noka juureni, sest kui pealagi nülkimata jätta, siis hakkab sealt mädanema ja suled kukuvad välja. Keha lõigatakse ära just pealuu juurest, kuid jäetakse esialgu alles, sest seda tuleb veel tarvis. Nüüd asume pea puhastamisele. — Silmad lõigatakse noaga ümperringi ära ja võetakse pintsetiga välja, hoides, et silmamuna ei saaks katki tehtud. Pealuu ümber olev liha eemaldada ja keel välja lõigata. Üldse tuleb pea sisemus eemaldada kuni peaju nähtavale tuleb. Selle juures jääb pealuu vorm täitsa rikkumata, mis võib juhtuda siis, kui võetakse ära kuklapealne luu. Kui pealuu väljavõtmine peaks mõnesugust raskust sünnitama, siis võib seda mõne

pulgaga segamini ajada, kartuli-jahu juurelisades, mille tõttu nüüd saadud taigen pintsetiga kergesti eemaldalav on. Kõva pealuuga lindudele tehakse pealuu sisse auk, traadi läbipanemiseks.

Mõnede lindude, nagu partide, anede, luikede, kurgede, mustade ja kirjude rähnide pea on niivõrd suur, et ei mahu kaelanaha avausest läbi. Sarnasel juhtumisel peab toimetama järgmiselt: kaela ära nülgides, lõigatakse keha võimalikult ligi pead maha, tõmmatakse nahk tagasi, sulgedega välispidi ja tehakse pealuu peale ehk kaela alla, — selle järele, kus rohkem sulgi on, — lõige, mille läbi pealuu väljatõmmatakse, ärapuhastatakse ja oma kohale asetatakse. See lõige ömmeldakse enne linnutäitmist kinni. Peale selle täidetakse silmaaugud, nahk määratakse seebiga sisse ja tõmmatakse pealuu peale tagasi. Silmaaukudesse pannakse ühesuurused takkudest tehtud kuulikesed nii, et nad täidaks terve augu. Peaju asemele pannakse samuti takud, mida kaunis kõvasti sisse suruda. Pärast seda mähitakse pealuu pehmete linakiududega ja niidiga nii ümber, et see eemaldatud lihaksede aset täidaks. Nahka pealetõmmates peab tõmbama mitte ainult sulgedest, vaid ka nahast, järelevaadates, et voltisid sisse ei jääks. Ka ei pea nahka jälle väga venitama, mille läbi lind ebanormaalse kuju saab.

Tiivade puhastuseks, väikestel ja keskmistel lindudel, keeratakse tiivaluud nahast välja kuni suurte tiivasulgede alguneni s. o. kohani, kus enam luud ei ole. Väljakeeramine peab sündima ettevaatlikult, et mitte sulgi murda ehk muljuda. Nüüd näeme õla ja õlaeelset luud; viimane seisab koos kahest luust. Neid paljastades, lõigatakse liha ära, milleks esifeks eemaldatakse sooned liikme kohalt ja siis, neid otsadest kinni hoides, — õlaelased lihaksed ja lõpuks õlalihsed.

Õlaeelse luu pealt eemaldatud lihaksede asemele tehakse takkudest aselihsed, kuid natuke peenemad, kui loomulikud. Juhtumisel, kui murrub tiiva ehk jalaluu, peab nende asemele, kui võimalik, tarvitama puupulka sa-

mas pikkuses, seda pistes murtud luu otsade õõnsustesse.

Õlaluu lihaksed asetatakse kohale pärast, linnu toppimise ajal, ühes tiiva traatide panemisega. On see tehtud, siis määratakse nahk tublisti sisse ja tõmmatakse peale. Algajad jätavad tihtilugu õlaeelse luu naha lõpuni pealetõmbamata, millega raskendavad tiibade õiget seadimist. — Muljutud sulled tasandatakse ja seatakse ilusasti korda.

Pikatiivalistele lindude, nagu kajakate j. t. õlaeelset luult naha nülgimine on kaunis raske, mille juures ka suured tiivasuled tublisti muljutud saavad ja sellepärast peab nende juures leppima ainult õla nülgimisega, mille luud tulevad lihast puhastada, nahk sulgedega välispidi pöörata, sulded korraldada ja lõige teha tiiva seestpoolt küljest, pikuti õlaeelset luud. Peale selle nahk seebiga sisse määrada ja liha asemele takud panna. (Tiivaalused lõiked õmmeldakse kinni ainult sel juhtumisel, kui lind topitakse lahtiste tiibadega; — muidu jäetakse lahti).

Puhastades saba, võetakse see pahemasse kätte, sulgedega allapidi ja hakatakse parema käe põidla küünega nahka ümbert saba juure eemaldama. Liha ja muud liikmed lõigatakse ära, hoides et saba juured rikutud ei saaks, mis kahe nurgaga naha sissepoole ulatavad (joon. nr. 1). Nende rikkumisel kukuvad suured sabasuled välja. Sabaga lõpule jõudes, puhastatakse nahk lõpulikult rahvast ja lihast, kui seda veel leidub, — ära. Naha keskkohast ja sabaümber olev nahk määratakse tublisti tarvilise seguga sisse, jalad pööratakse pahempidi ja määratakse samuti sisse. Kui seep nahale juba küllalt sisse imbunud on, asutakse nahas leiduvate vigade parandusele ja juhtumisi sisselõigatud aukude kinniõblemisele, mis peab sündima naha seestpoolt küljest. Selleks tarvitatakse harilikku korrutamata lõnga (korrutatud lõng lõ-

hub naha). Lõike ääred seatakse korda ja õmblused tehakse üleääre, õredate vahedega, hoides, et selle juures sulgede seis ei saaks segamini aetud. Nõela pisted peavad naha servast niivõrd kaugel olema, et nahk ei rebeneks kuid ka niivõrd ligidal, et see sulgi segamini ei ajaks. Kui lõige on pea, jalgade ehk tiibade peal, siis peavad need saama nende osade prääpäärimise juures kinniõmmeldud.

Joon. nr. 1.

Sellega on siis nahk toppimisvalmis.

Toppimise viisisid on mitu, kuid mina kirjeldan siin ainult ühte, kui täielikumat. Ta näib küll esialgu raske ja keeruline olevat, kuid ligemalt tutyunedes, ei ole selles midagi võimatut. Ühtlasi saavad kõik keha liikmed oma loomuliku asendi ja ei tee ka raskust linnule soovitava seisaku andmine. Sel viisil valmistatud lindude kujud on ka vastupidavad.

(Järgneb).

Mitmejuust ja kroonika.

Rodumaalt.

Riigiteenijatele teenistuswanaduse taaju.

Rahaministeeriumil on kawatjus riigiametnikkude ja teenijate majanduslise seisukorra parandamise otstarbel esitada seaduse projekti riigiametnikkudele ja teenijatele teenistuswanuse taaju maksima hakkamie üle. Sellekohase seaduse kawa on alles rahaministeeriumis wäljatöötamisel ja riigikassa kogub andmeid ministeeriumidelt kui palju kuskil ministeeriumis iga palgaanne järele ametnikke ja teenijaid ametis on ja mitu aastat neist keegi Gesti wabariigi teenistuses seisnud, mille järele siis ka teenistuswanuse taaju seaduse jaoks kalkulasioone tegema hakatakse et selgusele jõuda kui suurel määral ja ulatuses seda võimalik teostada oleks.

Kuivõrd lähendatud kawatjust läbi wiia juudeks, näitab wast lähem tulewik; üks on aga kindel, et riigiteenijate majandusline seisukord hädalik parandamist ja korraldamist tungiwalt wajab ja selleks tuleks kiires korras teid leida.

Looduse ilu häwitajad wastutusele.

Omawalitsuse asutused, jahimeeste sekkide esitajad ja eraihtid on palwetega metsjade peawalitsuse poole pööranud, et peawalitsus kõik võimalikud abinõud tarwitusele wõtaks, et lindude pesade lõhkumisele ja nende munade korjamisele lõpp tehtaks. Kõigiti terwitades jarnast algatust, kus kodanikud ise juba looduse ilu mõtteta häwitamise wastu protesteeriwad, on metsjade peawalitsus tarwikuks leidnud kõikide metsaametnikkude tähelepanu selle peale juhlida ja ühtlasi neile ka kohuseks teha kõigiti selleks kaasa aidata, et nimetatud seaduswastajale tegutsemisele jaoks kiires korras lõpp tehtud, waatamata selle peale, kas süütegu on ajel leidnud riigi ehk eramaade peal. Sarnaste süüteguete ilmiskitsemisel peawad metsaametnikud, sellest poliitse teatama, kes juudlasti rahukohtu Muhtl. sead. par 56¹ põhjal kohtuile wastutusele wõtab. Gesti wastawa põllumajanduslise sead. par. 338 põhjal on kõikide lindude wälja arwatud rööwlinnud — pesade lõhkumine ja nende munade wõtmine kogu aasta jooksul

keelatud. Ülemalnimetatud seaduse käsitamine on just ette nähtud eramaade kohta.

Trüüwiigade parandus.

„Gesti Metsas“ Nr. 6 § a. on Gesti Metsateenijate Ühingu 1924 a. aruandes bilanssi aktiwa ja passiwa üldsummad m¹lemad mille õiged wälja tulnud tuleb lugeda 258.904.—

Tiendused

„Gesti Metsas“ Nr. Nr. 4 ja 5 §. a. ilmunud „Lophodermium pinastri“ küsimuse juure: Iht 80 parem. poolt ül. 18 rida on trükitud: leiawad nad — peab olema: leiab scene myceelium.
 „ 82 pahem. poolt alt 10,14, ja 27 rida puuhaiguse — peab olema . . . . . pudetõbe
 „ 84 pahem. poolt ül. 19 rida col. — peab olema . . . . . Col.
 „ „ parem. poolt alt 4 rida pudunenewad — peab olema . . . . . puuduwad.
 „ 104 pahem. poolt ül. 12 rida nägime — peab olema . . . . . tekkis kahtlus.

1925 a. kalender-käsitramatu

müügiraha seadeti ära järgmistest metsfondadest (järg : 27 Andru, 28 Matskivi, 29 Karula ja 30 Muiksti. Kesk uhatus.

Teimetusele saadetud kirjandus.

Sõdur, nr. nr. 22, 23/24 ja 25 — 19 5 a.
 Gesti Majandus, nr. nr. 24, 25, 26 ja 27 — 1925. a.
 Põllumees, nr. nr. 11 ja 13 — 1925. a.
 Gesti Statistika, nr. 39 (6) — 1925 a.
 Raswatus, nr. 6 — 19 5 a.
 Maanomawalitsus, nr. 10 — 19 5 a.
 Kõne, nr. nr. 24, 25, 26, 27 ja 28 — 1925 a.
 Uus Tatu, nr. 7 — 1925 a.
 Gesti Haudtee, nr. 5 (36) — 1925 a.
 Ajalehtede „Põhja Rodu“, „Wõru Teataja“ ja „Rahwahe“ jooksuwad numbrid.

Poolametlikud teated.

Metsade peawalitsuse juhataja päewakäsu.

27. mail 1925 a. — Nr. 12.

Peawalitsuse metsakorralduse osakonna noorem maamõõlja Mekssei Jakon paigutatakse peawalitsuse juure sama ameti peale, arwates 11. mail § a

Peawalitsuse m tsakorralduse osakonna noorem maamõõlja Mekssei Jakon kõrgeandatakse uoreme tallaatori f. t., arwates 11. mail § a.

Põllutööministri käsu 14. mail § a. Nr. 31 § 4 põhjal on Puurmanni metskonna metsailem

Karl Koplus surma puhul ametnikkude nimekirjast maha kustutatud, arwates 30. aprillist § a.

Kangrofselja metskonna abimeisailema f. t. Waldemar Tilk kinnitatakse sama metskonna abimeisailemaks

Põllutööministri käsu 14. mail § a. Nr. 31 § 5 põhjal an Koela metskonna abimeisailem Waldes Daniel määratud Ahja metskonna III järgu metsailema f. t., arwates 27. aprillist § a.

Põllutööministri käsu 14. mail § a. Nr. 31 § 6 põhjal on Wiimsi metskonna I. järgu metsailema f. t., August Undritz kinnitatud sama metskonna I järgu metsailemaks.

Kangroelja metskonna abimeisajale Johan Tamkivi paigutatakse ümber tema enese soovil Kangroelja metskonda, sama ameti peale, arvates 15. maist j. a.

Wiimse metskonna asjaajaja Edgar Soiri kustutata ja jurma puhul ametiühkude nimetirjast, arvates 14. maist j. a.

Purila metskonna asjaajaja Johann Puhves paigutatatakse ümber, tema enese soovil Wiimse metskonda, sama ameti peale, arvates 22. maist j. a.

18. juunil 1925 a. — Nr. 15.

Põllutöömistri käsu 18. V. j. a. nr. 32 § 3 põhjal on Alja metskonna meisailem Aleksander Willmann määratud Pärnu ringkonna metsarevidendi f. t. arvates 27. aprillist j. a.

Põllutöömistri käsu 18. V. j. a. nr. 32 § 4 põhjal on Pärnu ringkonna metsarevidendi f. t., Karl Nun määratud Mõisaküla ringkonna metsarevidendi f. t., arvates 1. maist j. a.

Põllutöömistri käsu 20. V. j. a. nr. 35 § 1 põhjal on Tartu ringkonna metsarevidendi f. t. Viktor Sichte määratud enese soovil Rastre metskonna I järgu meisailemaks arvates 20. maist j. a.

Põllutöömistri käsu 27. V. j. a. nr. 33 § 9 põhjal on Rastre metskonna meisailem Heinrich Karu määratud Tartu ringkonna metsarevidendi f. t. arvates 20. maist j. a.

Põllutöömistri käsu 30. V. j. a. nr. 36 § 3 põhjal on Järva ringkonna metsarevidendi f. t., Arved Reinwald määratud Boltveti metsakooli juhatajaks arvates 1. maist j. a.

Põllutöömistri käsu 29. V. j. a. nr. 35 § 6 põhjal on Wigala metskonna meisailem Aleksander Telem määratud Lääne-Wiru ringkonna metsarevidendi f. t. arvates 1. maist j. a.

Põllutöömistri käsu 27. V. j. a. nr. 33 § 9 põhjal on kod Richard Niesjen määratud Wigala metskonna III järgu meisailema f. t. arvates 1. maist j. a.

Põllutöömistri käsu 30. V. j. a. nr. 36 § 4 põhjal on Gorodentso metskonna meisailem Martin Murd ametist wabastatud, arvates 27. maist j. a., ameti alal ettelõnutud funktsionituste pärast.

Põllutöömistri käsu 8. VI. j. a. nr. 37 § 4 põhjal on Wiljandi ringkonna metsarevidendi f. t. Hugo Tüskmann ümberpaigutatud teenistuse

huvides ja tema enese nõusolekul Saare-Lääne ringkonna metsarevidendi f. t., arvates 10. juunist j. a.

Põllutöömistri käsu 8. VI. j. a. nr. 37 § 5 põhjal on Saare-Lääne ringkonna metsarevidendi f. t. Woldemar Wallner ümberpaigutatud teenistuse huvides ja tema enese nõusolekul Wiljandi ringkonna metsarevidendi f. t., arvates 10. juunist j. a.

End. Balga maakonna meisailema asjaajaja Auna Laak määratakse Akre metskonna asjaajajaks, arvates 11. maist j. a.

Käsu 6. V. j. a. nr. 9 osaliseks muutmiseks lugeb Balga metskonna asjaajajaks määratud mitte Samuel Sikka-Paiken waid Ferdinand Sikka-Paiken.

Kod Karl Pichen määratakse Sonda metskonna III. järgu metsniku f. t., arvates 1. aprillist j. a.

Kod Harry Bader määratakse peawalitsuse ajutiseks kõõjooks arvates 27. maist j. a. ehituse krediti arvel.

Noela metskonna metsawahi August Waademann määratakse sama metskonna III. järgu metsniku f. t. arvates 1. maist j. a.

Paasvere metskonna metsnik Werner Koplus määratakse Puurmanni metskonna II. järgu abimeisailema f. t. arvates 22. maist j. a.

Purila metskonna metsnik Martin Boek paigutatatakse ümber tema enese soovil Loobu metskonna metsnikuks arvates 23. maist j. a.

Kod Oswald Mõttus määratakse Drawa metskonna II. j. asjaajaja f. t., arvates 1. maist j. a. Peawalitsuse metsaforraduse osakonna wam. maamõõtja Albert Wester paigutatatakse ümber peawalitsuse juure arvates 4. juunist j. a.

Kloostri metskonna metsawahi Aleksander Simson määratakse sama metskonna II. järgu metsniku f. t., arvates 1. juunist j. a.

Pada metskonna asjaajaja f. t. Friedrich Loone wabastatakse ametist, tema enese soovil, arvates 10. juunist j. a.

Kod Eduard Schepsky määratakse Pada metskonna II. j. asjaajajaks, arvates 10. juunist j. a.

Audru metskonna metsnik Johannes Fögi peale pannakse ajutiselt sama metskonna abimeisailema kohuste kätmine, arvates 1. juunist kuni 1. juulini j. a.

Kirjalast.

Küsimused ja wastused.

Küsimine: Kas wastawad kuulsujutud täele, et metsateenijate ühingu osakonnad peawad ühtselt wäljatöötama metsameetmiste wormi tawa? Kui ja, siis kellele esitama, kas ühingu keskjuhatajale?

D. S. J.

Wastus: Wäljaläinud „E. M.“ toimetusel leada on, ei wasta täele. Üldiselt ei oleks aga halb, kui metsameetmised ehk nende loodused keskjuhatajale kaudu peawalitsuse wormiriide kaudu esitaks.

Küsimine: Kas metsnik on õigustatud riigiteenijatele lubatud suwist puhkeega jaama?

Kui 5 aasta jooksul ei ole saanud puhkust ja metsailema nõus ei ole seda ikkagi lubama, kuhu tuleb jelles asjas pöörata?

Metsnik T.

Wastus: Määrus, mis puhkuse andmist käsitleb, on ühine kõigi riigiametnikkude kohta, sellepärast on ka metsnikud õigustatud puhkust jaama, kui töö selle all ei kannata. Wiimase asjaolu otskohene otsustaja on meisailem, kelle otsuse peale meitsade peawalitsuse juhataja e wõib edasi kaebada.

Wäljaandja: Cesti Metsateenijate Ühing.

Wastutaw toimetaja: A. R e t z e.

J. Zimmermann'i trükituba Tallinnas.